

1. Inleiding

Dit is zo'n inleiding die 10 keer opnieuw is geschreven. Eerst schreven we hem verantwoordend, vervolgens warm, toen vanuit feiten. En nooit raakte het de kern van datgene wat we proberen over te brengen. Uiteindelijk hebben we besloten ons in deze jaarrapportage eenvoudigweg te richten op de ruim 440 vastgelopen vragen van kinderen en jongeren waarop wij samen met heel veel anderen antwoord proberen te geven. We willen jou meenemen in deze vragen, in de verhalen van ouders, verzuchtingen van professionals en ook de trots en frustratie vanuit het land. Zodat jij bij jezelf de vraag kunt stellen of dit het beeld is wat je herkent. En wat je er zelf aan kan bijdragen.

We hebben dit jaar veel meer vragen van kinderen gekregen. Heel logisch want we worden bekender en zijn ook met meer. Het is ook goed, het maakt zichtbaar waar de vragen in de jeugdhulp nog liggen. En we leren samen een route te maken om die vragen op de juiste plek terecht te laten komen.

Dit jaar is natuurlijk overschaduwd door corona. Het leven is er voor veel kinderen sinds maart 2020 echt anders uit komen te zien. Dat horen we vanuit zorgorganisaties, dat zien we in de media. En we merken het ook aan de vragen die bij ons komen. Meer kinderen die te maken hebben met stemmingsklachten, meer kinderen waarvoor vaak met spoed een veilige (tijdelijke) woonomgeving wordt gezocht. Voor ons is de kern in dit grotendeels digitale jaar dan ook steeds geweest: hoe zorgen we ervoor dat het wél kan. We stelden eerder al dat een kind nooit in zijn eentje complex is, maar dat de context het complex maakt. Corona heeft die complexiteit zeker niet doen afnemen.

Verhalen van ouders en van kinderen zijn onze motor om op te werken: hun zoektocht om hun leven beter te maken is ook de onze. Het is de zoektocht van de mensen om de gezinnen heen, familie, vrienden, leerkrachten, professionals. Te vaak horen we nog dat al deze betrokken mensen, deze groepen, zich alleen voelen in de zoektocht naar goede ondersteuning en hulp. Onze vraag blijft: Hoe gaan we dit samen duurzaam oplossen? Zorgorganisaties, wijkteams, expertteams en expertisecentra kunnen hierin, ondanks hun tijdelijke betrokkenheid, een belangrijke schakel zijn. Net als een open maar vastberaden houding om vragen te horen en het probleem en de hindernissen te zien, ook als ze minder expliciet zijn. Door deze vast te pakken en niet meer los te laten tot ze zijn beantwoord en de knelpunten zijn opgelost door met elkaar op zoek te gaan naar kansen en mogelijkheden.

2021 is het laatste jaar van het OZJ en dus ook ons laatste jaar. Een borgingsjaar waarin zoveel mogelijk energie uitgaan naar het leren en (door)ontwikkelen van blijvende structuren. Wij hebben daarin voor dit jaar drie opdrachten:

1. Het faciliteren van de expertteams in hun doorontwikkeling in het kader van het borgen van hun [vier functies](#).
2. Het faciliteren van de organisatie van de expertisecentra
3. Het ondersteunen van de doorbraakaanpak voor kinderen met een jeugdbeschermingsmaatregel

Deze opdrachten benaderen we alle drie vanuit de vragen van ouders, kinderen en professionals die bij ons komen. Vanuit deze vragen kunnen we zowel de expertteams, de expertisecentra als de doorbraakmethode voor 'GI-casuïstiek' ondersteunen vanuit de transformatie opdracht die we allemaal hebben. Deze jaarrapportage gaat niet over de stand van de drie afzonderlijke opdrachten, maar over de rode draden die lopen door het geheel van de vragen van kinderen, ouders en professionals. Meer dan vorig jaar kijken we daarnaast ook naar enkele inhoudelijke vraagstukken waarvan we vermoeden dat ze voor de komende jaren relevant zijn.

2. Welke vragen zijn het afgelopen jaar gesteld?

In 2019 kregen we het gevoel dat we verschillende hulpvragen meerdere keren langs zagen komen. We kregen de behoefte te snappen wat de kern van die vragen was. Om deze vraag te beantwoorden hebben we in 2019 een monitor opgezet, om de rode draden uit onze casuïstiek zichtbaar te maken. Lees in het Werkboek Jeugdhulp, [hoofdstuk monitoring](#), meer over hoe we deze monitor hebben opgezet.

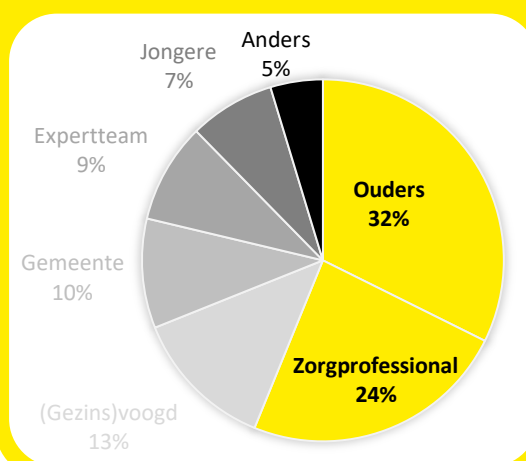
In 2020 hebben we 258 kinderen ondersteund in hun zoektocht naar (andere) zorg. Bij het schrijven van deze rapportage staat de teller in totaal, dus vanaf midden 2019, op ruim 440 vragen van kinderen. Dat zijn veel vragen. We zien vanuit deze vragen rode draden in de manier waarop ze vastlopen. Maar tegelijkertijd blijft ook iedere vraag voor ons het vertrekpunt om inzichtelijk te maken wat er nou in de zoektocht van dit specifieke kind misgaat. Dat doen we omdat er in het vastlopen in die zoektochten logischerwijs ook regionale verschillen zijn. In de mate waarin professionals en organisaties elkaar al goed kennen, in de wijze waarop inkoop vorm krijgt en dus in de mate waarin het zorglandschap al stevig staat. Daarom kiezen we voor zowel een kwantitatieve analyse als ook een kwalitatieve analyse in het afgelopen jaar.

2.1 Kwantitatieve analyse casuïstiek¹

Aanmeldingen

Totaal aantal casussen 2020: 258

Wie meldden aan

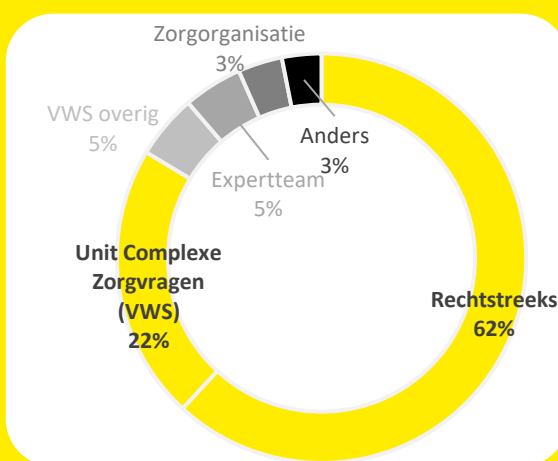
Expertteam voor aanvang betrokken

Ja - 55,5%

Nee - 44,5%

Via welk kanaal

Vastgelopen vragen zijn met name aangemeld door ouders en zorgprofessionals. Zij kwamen in het merendeel van de gevallen rechtstreeks of via de Unit Complexe zorgvragen van het ministerie van VWS bij ons team terecht. Bij aanmelding bij het team Oppakken en Leren van Complexe Casuïstiek, onderdeel van het OZJ, was bij meer dan de helft van de zorgvragen nog geen expertteam betrokken of betrokken geweest. Hierin zien we een verschuiving in de loop van het jaar: Expertteams zijn vaker betrokken of nemen vaker (direct) over. Een mogelijke verklaring voor het hoge aantal ouders als aanmelders en nog niet betrokken expertteam is: ouders en jongeren mogen aan de meeste expertteams hun vragen en zorgen alleen voorleggen als de zorgprofessionals het hiermee eens zijn. Als

ouders en jongeren iets anders willen van de hulpverlening en geen klacht in willen dienen lijken onder andere VWS en het OZJ de bypasses om te worden gehoord.

Jongeren

Totaal aantal casussen 2020: 258

Geslacht en leeftijden

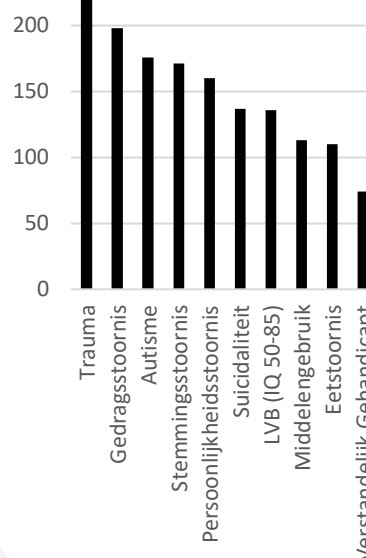
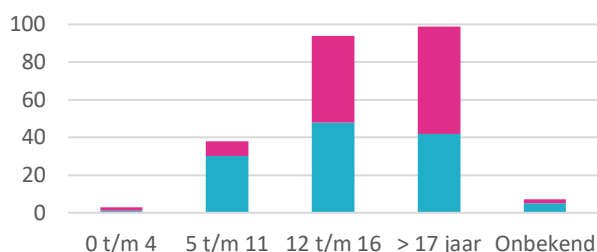
48,84%

44,57%

Woonsituatie

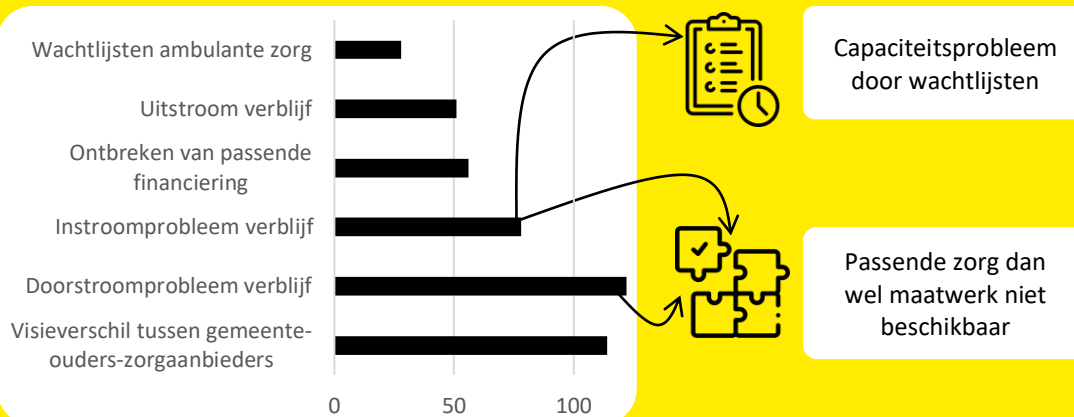
- 34,0% open plaatsing
- 29,2% bij ouders
- 22,1% gesloten plaatsing
- 14,6% anders

De zorgvragen betroffen ook in 2020 in een nagenoeg gelijke verhouding tussen jongens en meisjes. Dit betreft niet exact 100% in bovenstaande afbeelding, omdat bij een deel van de casussen het geslacht onbekend was. Ook nu zien we dat er bij jongens een relatief grote groep in de leeftijdscategorie van 5 t/m 11 jaar viel, waar meisjes bijna allemaal 12 jaar of ouder waren wanneer hun vraag werd gemeld bij ons team. Kinderen met een vraag om een woonplek woonden in slechts 29,6% van de gevallen bij ouders. Zij woonden vaak in gesloten jeugdhulp, in een gezinshuis of behandel- dan wel verblijfsgroep. Bij de vragen die bij ons team terecht kwamen was er bijna altijd sprake van meerdere problemen waarvoor hulp werd gezocht. Trauma speelde eigenlijk altijd een rol. Trauma werd als implicatie gevolgd door gedragsproblemen, autisme en stemmingsproblemen.

Reden van (her)aanmelding*

Totaal aantal casussen 2020: 258

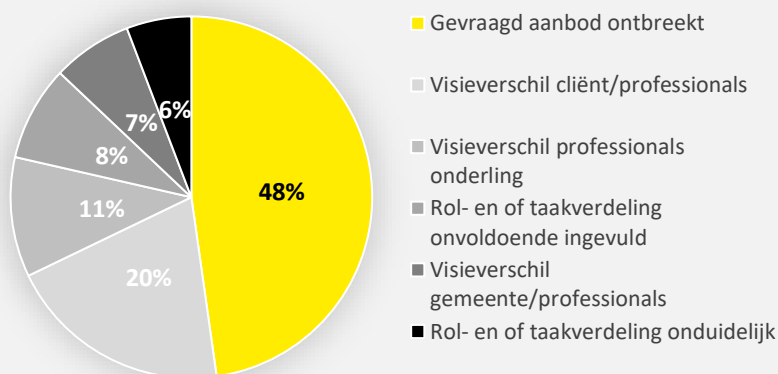

* Meerdere redenen voor (her)aanmelding konden per casus opgegeven worden.

De redenen om bij ons team ondersteuning te vragen, waren divers. De factoren die het meest genoemd werden, en regelmatig samen voorkwamen, waren: in- en doorstroomproblemen rondom verblijf en visieverschillen tussen gemeente, ouders en zorgaanbieder(s). Wanneer het een instroomprobleem voor verblijf betrof waren de meest genoemde achterliggende redenen capaciteitsprobleem door wachtlijsten en het niet beschikbaar zijn van passende zorg dan wel maatwerk. Bij een doorstroomprobleem bleek ook dat er geen passende zorg was dan wel maatwerk voorhanden was. Vragen van kinderen die bijna 18 jaar zijn, zagen we met name terug bij door- en uitstroom van verblijf.

Meest bepalende knelpunt

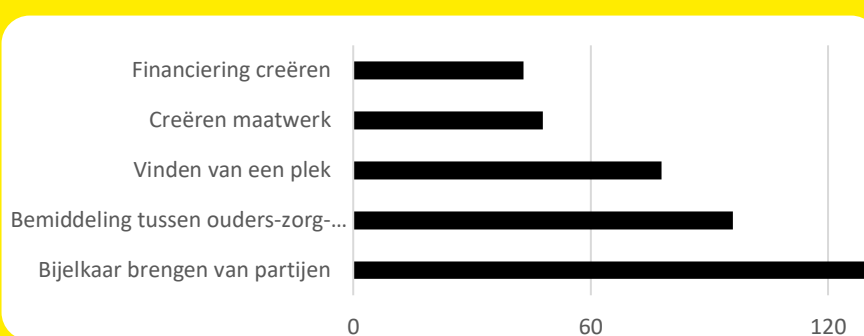
Totaal aantal afgesloten casussen 2020: 224

Het meest bepalende knelpunt bij de vastgelopen vragen die bij ons kwamen, was 'gevraagd aanbod ontbreekt'. Achterliggende redenen hiervoor waren dat gevraagd aanbod ontbrak door terughoudendheid bij potentiële zorgaanbieders door complexiteit van de zorgvraag dan wel wachtlijstproblematiek.

Inzet tOLCC*

Totaal aantal afgesloten casussen 2020: 224

* Meerdere acties uitgevoerd konden per casus gegeven worden.

Er zijn meerdere factoren die hebben geholpen bij het helpen beantwoorden van vastgelopen vragen. Als team hebben we vooral ingezet op (een combinatie van) 4 'interventies': (1) In 174 van de 258 zorgvragen brachten we gedurende het proces vooral *partijen zeer proactief en voortvarend bij elkaar* om tot een antwoord te komen. (2) Bij 96 van de 258 zorgvragen zetten we stevig in op *bemiddeling*. (3) In 78 van de 258 zorgvragen hielpen we een *behandel- of woonplek te vinden*. Hierin speelde het organiseren van maatwerk een rol. (4) En in 43 van de 258 zorgvragen hebben we actief ondersteund in het vinden van *passende financiering* zodat het aanbod ook kon worden ingezet en uitgevoerd.

2.2 Kwalitatieve analyse vastlopende vragen

Het afgelopen jaar zijn we gestart met het evalueren van vastgelopen vragen met alle betrokkenen. Dus met ouders, jongere, zorgprofessionals, expertteam en andere deelnemers op basis van succesmomenten en knooppunten. Dat doen we omdat we weten dat alleen praten over dat wat misging niet het grootste leereffect biedt. Iedere vraag bevat ook succesfactoren die je een volgende keer kunt inzetten om herhaling te voorkomen.

Lessen uit evaluaties

Belangrijkste succesfactoren vanuit evaluaties:

- Iemand die naast de jongere en ouders gaat staan zodat hun inbreng wordt gehoord.
- Grote betrokkenheid van alle partijen, een gedeelde verantwoordelijkheid en het maken van duidelijke afspraken over wie de casus- en de procesregie voert.
- Enige regelruimte in de wijze van zorg en hulp inkopen.
- Een duidelijke rolverdeling tussen partijen.
- Onderling vertrouwen.

Belangrijkste knelpunten vanuit evaluaties:

- Verwarring door het werken met onvolledige dossiers, door wisselingen van zorgorganisatie of zorgprofessional(s).
- Het ontbreken van overzicht op geschikt aanbod binnen en buiten de regio.
- Onduidelijke afspraken door het ontbreken van gedeelde verantwoordelijkheid.
- Wachlijsten.
- Het ontbreken van geschikt hulpaanbod (in de regio).
- Organiseren van maatwerk komt niet van de grond door ontbreken van creativiteit in samenwerking en de moeite die het kost om goed aanbod te combineren.

Oplossingsrichtingen die hielpen:

- Meer gebruik maken van elkaars professionele netwerk, elkaar opzoeken, leren kennen en vertrouwen, ervaringen delen en met elkaar meedenken.
- Inzet van lokale teams als continue, duurzaam vertrouwd contact.
- Het inzetten van ambulante hulp en/of ondersteuning vanuit het eigen netwerk of informele steunpunten op piekmomenten thuis. Dit geeft snel verlichting als de hulp te lang op zich laat wachten.
- Wanneer de hulpverlener van het lokale team inzet op een open contact met ouders en jongeren, zorgt dat voor meer bereidheid van ouders en jongeren om te kijken naar andersoortige oplossingen.
- Maatwerk organiseren vanuit het perspectief van de jongere zelf. Bij vragen die als heel erg complex worden gezien, wordt niet snel gedacht aan een maatwerkoplossing met daarin elementen van het gewone leven van een kind.
- Het actief betrekken van familie, burens, vrienden, werk, sportclubs, kerk en school helpt om te komen tot duurzame oplossingen waarover ouders en jongere zelf meer regie kunnen krijgen.

2.3 Ten slotte: stille vragen

We sluiten dit hoofdstuk af met een vermoeden van 'stille vragen van kinderen'. Zoals gesteld, in 2020 zijn er veel vragen van kinderen bij ons gekomen. Maar we hebben de indruk dat heel veel vastgelopen vragen van kinderen hun weg niet gevonden hebben naar iemand die meedenkt over een oplossing.

Die constatering baseren we op signalen van kinderen zelf, onze eigen ervaringen en de veelvuldige verzuchtingen van zorgprofessionals dat zij naast dat ene kind wat wél bij tOLCC komt, zo nóg legio vergelijkbare vragen kunnen aanwijzen in hun organisatie. Bijvoorbeeld jongeren in jeugdzorg plus die verlenging na verlenging krijgen omdat er geen vervolgplek beschikbaar is. Of kinderen die stilletjes thuis zitten en geen weg vinden naar enige vorm van hulp. Kinderen met een niet-westerse migratieachtergrond hebben onze speciale aandacht hierin. Het is opvallend hoe weinig van deze kinderen uiteindelijk bij ons team terecht komen. Het vermoeden is dat zij en hun ouders de weg nóg net wat minder goed vinden dan andere kinderen die extra hulp nodig hebben.

Al deze vermoedelijke vragen noemen we stille vragen. Dit zijn de vragen waar we ons voor de komende jaren de meeste zorgen over maken. Voor de duidelijkheid: dit is niemands specifieke schuld. Maar dit is wel een verantwoordelijkheid van ons allemaal: hoe helpen we elkaar, en vooral dat kind, de jongere om die vragen wel te horen?

Ook over deze kinderen moet het gaan. En om deze verantwoordelijkheid voor ons allemaal. Niet alleen van de zorgorganisatie waar een kind zit of een school. Maar ook van de gemeente, van collega-instellingen, van expertteams en expertisecentra. Eigenlijk van ons als samenleving. Hoe gaan wij samen deze vragen zien, horen én beantwoorden?

3. Rode draden door de jaren heen

De rode draden uit de jaarrapportage van 2019 zijn mede onze agenda voor 2021 geworden. Simpelweg omdat deze vraagstukken eind 2020 nog niet volledig zijn aangepakt. We werken bijvoorbeeld ook in 2021 samen met diverse partijen om WLZ-vragen van kinderen eenvoudiger op de juiste plek te krijgen. Voor kinderen met autisme wordt op dit moment landelijk gesproken over een levenslange en levensbrede insteek. Eind 2021 beschrijven we in de afsluitende jaarrapportage de “eindstand” van deze onderwerpen.

Op drie onderwerpen willen we deze jaarrapportage al iets meer aandacht vestigen omdat we ervan overtuigd zijn dat dit drie van de belangrijkste thema's zijn om tot verbetering in de jeugdhulp te komen: Het erkennen, herkennen en behandelen van trauma, contact als meest effectieve interventie en het meer betrekken van de gewone leefwereld, de sociale basis, bij hulp voor kinderen. We sluiten dit hoofdstuk af met onze onopgeloste vraagstukken.

3.1 Trauma – meerjarenplan om zo vroeg mogelijk te signaleren

Wij willen als team trauma bij kinderen hoog op ieders agenda hebben omdat in 2020 in 41% van alle vragen sprake was van trauma. Deze aanmeldingen kwamen voor het merendeel rechtstreeks bij het OZJ binnen (>50%) en in de meeste gevallen van de ouders of jongere zelf.

Linda Gerits (Klinisch psycholoog en adviseur bij ons team) en Peter Dijkshoorn (Kinder- en jeugdpsychiater np en landelijk ambassadeur Lerend Jeugdinstel) inventariseren hoe trauma meer onder de aandacht kan komen. Niet alleen zichtbare trauma's, ook niet of minder zichtbare trauma's. Ook hier weer de stille vragen dus. Deze kwesties brengen we de komende maanden samen tot een meerjarenplan om trauma zo vroeg mogelijk te signaleren, te behandelen en de brede context van de hulpverlening en opleiding hierin te betrekken.

De eerste verkenning die we als team hebben gedaan, laat zien dat trauma's van kinderen (veel) te laat worden gesignaleerd en behandeld en dat er te veel aandacht uitgaat naar de meest zichtbare problemen in het dagelijks leven. Er wordt veel energie gestoken in de uitingsvormen (zoals bijvoorbeeld gedragsproblemen, suïcidaliteit of een eetstoornis) terwijl het onderliggende trauma

onvoldoende wordt gezien en behandeld. Ook worden ouders te weinig betrokken bij de behandeling van kinderen met trauma, waardoor onderliggend trauma van ouders onvoldoende wordt gezien en meegenomen. Een integrale systemische aanpak voor ouders en kinderen, met daarbij een passende financiering is een van de oplossingen die vanuit het veld wordt aangereikt.

Trauma is heel vaak geen op zichzelf staand probleem. Bij de helft van de aanmelders was ook sprake van gedragsproblemen, LVB, stemmingsstoornis, persoonlijkheidsstoornis, suïcidaliteit, eetstoornissen of een combinatie daarvan. We hebben het hier dus over een heel kwetsbare groep kinderen en jongeren die al traumatische gebeurtenissen hebben meegemaakt in hun nog jonge leven en waarbij de moeite om een plek te vinden zo hoog opliep dat ons team betrokken is geraakt.

Het risico hierbij bleek keer op keer dat de problemen die zichtbaar zijn in de buitenwereld steeds meer onderwerp van zorg worden en de onderliggende problematiek te weinig of te laat wordt behandeld.

De verhouding jongens/meisjes, was in beide jaren grofweg 40/60. Ook dit is opvallend, omdat jongens en meisjes een even grote kans hebben om slachtoffer te worden van trauma. We kunnen ons voorstellen dat de uitingsvorm (het gedrag door het trauma) verschilt waardoor de oorzaak verschillend wordt geïnterpreteerd.

Slechts 15-20 % van de aangemelde kinderen met trauma was jonger dan 12 jaar. Naarmate de kinderen ouder waren, verbleven ze vaker in jeugdzorg plus in plaats van thuis of bij hun ouders. De trauma's waarvan sprake was, waren veelal voor het 12^e levensjaar ontstaan. Met andere woorden; naarmate kinderen ouder worden, zijn de problemen minder goed te begeleiden of behandelen. Het is schrijnend dat trauma pas zo laat wordt gesignaleerd en dat deze kinderen al zoveel extra problemen hadden ontwikkeld dat alleen geslotenheid nog een oplossing was.

3.2 Leefwereld als hulp

Als team raken we steeds meer bedreven in het denken vanuit de gewone leefwereld van ieder kind. Dus ook bij vastgelopen vragen bedenken hoe het gewone leven van een kind onderdeel kan blijven van het antwoord. Dat valt nog niet mee. Meerderen uit ons team zijn opgeleid in de specialistische GGZ. Vooral dan is het combineren van die twee perspectieven echt lastig. Eerlijk gezegd riep "het gewone leven" het afgelopen jaar ook meerdere malen weerstand op. Want hoezo heb je tijd voor de gewone leefwereld van een kind als er sprake is van zoveel ellende. Erger nog, als een leven soms op het spel staat?

Tegelijkertijd: tegen het denken en doen vanuit de leefwereld van een kind zijn we geen van allen. Alles wat hoort bij het 'gewone' leven van ouders, kinderen en jongeren is immers duurzaam. Hulpverleners gaan en komen, contacten uit hun eigen netwerk blijven. Maar hier vorm aan geven is lastig. Ook wij zijn geneigd de regie van ouders en jongeren snel over te nemen. En we zijn er niet altijd even scherp op dat toekomstplannen meer zijn dan behandelplannen.

Omdat we hier ook door anderen binnen het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd op werden gewezen, hebben we onszelf tot onderzoeksobject gemaakt. We hebben diverse van onze vastgelopen vragen anoniem voorgelegd aan het OZJ-team Wijkgericht werken. We zijn door hen bevestigd op de processtappen die we hebben gezet en kwamen achter onze blinde vlekken, onbewuste patronen, reflexen en werden geconfronteerd met ons taalgebruik dat doorspekt is van vakjargon en niets meer met het leven van ouders en jongeren te maken heeft.

Omdat deze sessies voor ons zo leerzaam zijn geweest gaan we hier dit jaar samen mee verder. Niet alleen voor ons, maar ook voor andere professionals die willen leren buiten hun comfortzone te gaan denken en te doen. In de tweede helft van het jaar worden in samenwerking met een aantal

hogescholen, waaronder Saxion, drie masterclasses georganiseerd voor professionals die beter willen leren hoe ze het versterken van het gewone leven als vertrekpunt kunnen nemen in hun werkwijze. Daarnaast gaan we samen met het team Wijkgericht werken onze evaluatiemanier aanpassen door hierin meer aandacht te schenken aan de leefwereld. En in onze monitor voegen we meer elementen uit het gewone leven toe.

3.3 Contact als effectieve interventie

We zeiden het ook in onze [vorige jaarrapportage](#) al:

“Voor 2020 staat met stip op één liefdevolle bemiddeling rondom iedere ingewikkelde vraag van ouders en kinderen. Liefdevol voor ouders, voor kinderen, maar ook voor de professionals die betrokken zijn. We zijn dit jaar te veel angst, eenzaamheid en machteloosheid tegengekomen. En het vreemde is dat niemand dat uitspreekt. Ouders en kinderen blijven daardoor maar doormodderen. Maar professionals ook. Wij moeten samen durven erkennen dat goede zorg “maken” bij moeilijke vragen soms gewoon echt heel moeilijk is. En dat, ondanks de tomeloze inzet van iedereen, kinderen alsnog kunnen komen te overlijden. Dat vinden we vreselijk. Maar het is geen reden om niet meer te durven. De oplossingsrichting ligt hier in de herdefiniëring van vakmanschap. En van de professional als “instrument” in het helpen het welzijn van een kind te verbeteren”

Als Corona ons iets duidelijk heeft gemaakt is het de waarde van bovenstaande, van écht contact maken, van echt samenwerken en echt volhouden. Ieder kind bloeit ervan op. Van verbinding, open communicatie, erbij horen, van waarde zijn. Van liefde ook. Wij merken keer op keer dat deze factoren de drijvende kracht zijn achter oplossingen voor een kind. Als alle betrokkenen die open houding durven te hebben wordt het zoveel makkelijker om goede hulp te ‘maken’.

Omdat de kracht van deze houding steeds meer een feit werd met iedere vraag die we hielpen beantwoorden zijn we er nog meer van overtuigd geraakt dat we dit laatste jaar extra aandacht moeten gaan besteden aan deze houding. Daarmee zijn we begonnen in het hoofdstuk [Een leven lang leren](#) van het werkboek Jeugdhulp, een groei- en snoeidocument. Met dit hoofdstuk nodigen we iedereen werkzaam in de hulp voor kinderen uit om stevig met beide benen op de grond te gaan staan en met niet al te veel angst samen op te trekken om de zorg voor een kind te verbeteren. Dat kunnen we niet alleen, dat moeten we samendoen. Door jezelf dondersgoed te kennen, de ander te leren kennen en daardoor elkaar steeds meer te vertrouwen.

Om bovenstaande kracht bij te zetten organiseren we in de tweede helft van dit jaar we een event gericht op Contact als effectief instrument. De verwachting (of hoop) dat dan de coronacrisis voor een groot deel achter ons ligt valt hiermee prachtig samen: een gesprek over de kracht van contact, wat daarvoor nodig is én hoe je dat leert.

4. Vooruitblik naar het vervolg in 2021

Voor 2021 is onze opdracht eigenlijk heel eenvoudig. We zetten onze koers van 2020 door. We vatten het samen in onderstaand achtpuntenplan:

1. Begin 2021 hebben we het Werkboek Jeugdhulp, een groei en snoeidocument opgeleverd. Dit werkboek is in samenwerking met ouders, kinderen, jeugdhulpprofessionals en expertteams ontwikkeld; 8 interactieve hoofdstukken vol met praktische voorbeelden, tools en inspiratie. We hopen dat het werkboek informatie biedt waarmee we allemaal direct aan de slag kunnen zodat uiteindelijk geen een kind meer vastloopt bij het vinden van een antwoord op zijn of haar vraag. En we hopen dat het professionals helpt hun werk iets makkelijker, lichter en leuker te maken. Vanuit dit werkboek organiseren we de rest van dit jaar op vraag

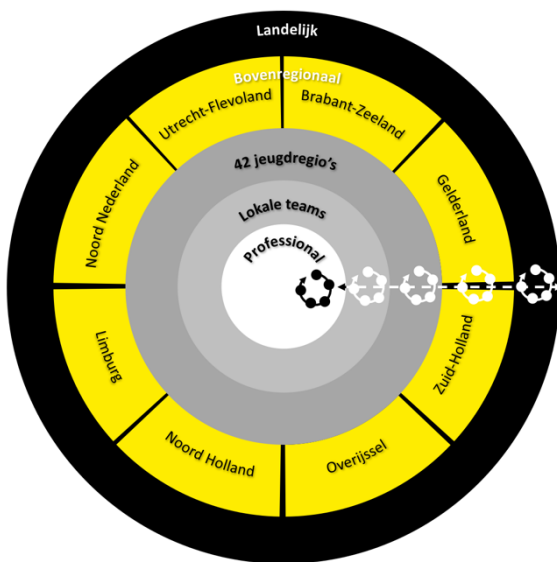
workshops en lezingen. In juni en in november geven we het werkboek nog een update. Suggesties zijn welkom.

2. De komende tijd gaan we met de [regionale expertteams](#) werken in ons land op basis van het werkboek kijken hoe wij onze werkzaamheden aan hen over kunnen gaan dragen. Wij ondersteunen die overgang in de regio en altijd op vraag.
3. We gaan verder met onze integratie van “complexe casuïstiek” en “het gewone leven”. Daarmee bedoelen we dat we tools gaan bieden in het oefenen om vanuit een breder perspectief te kijken naar vastlopende vragen van kinderen.
4. We willen eind 2021 ons vermoeden kunnen bevestigen of ontkennen dat er veel meer vastgelopen vragen van kinderen zijn dan nu zichtbaar is; de zogenaamde stille vragen.
5. Voor het onderdeel trauma leveren we in de eerste helft van 2021 een meerjarenagenda op.
6. Omdat veel van de vragen die bij ons komen WLZ-vragen zijn, gaan we dit jaar ondersteunen op een actievere koppeling tussen expertteams en zorgkantoren zodat ouders, kinderen en professionals eerder weten waar ze terecht kunnen met hun vastlopende vragen.
7. Het onderwerp ethische vraagstukken nemen we mee naar 2021 omdat we nog onvoldoende tevreden zijn over de antwoorden die we tot nu toe hebben. We houden daarbij dezelfde insteek als in 2020. Wij zoeken naar een gremium als brede gulden toetssteen voor vragen over bijvoorbeeld leven en dood, over pedosexualiteit en zorgplicht voor kinderen zonder status. Wij denken aan een raad die alle perspectieven vertegenwoordigt rondom complexe vragen van kinderen en hun ouders. Deze raad, gevoed vanuit de complexe casuïstiek, reflecteert idealiter op ethische dilemma’s, kanaliseert discussies en brengt deze reflecties terug naar het veld, naar kenniscentra en naar opleidingen. Wij gaan in eerste instantie met de expertisecentra in gesprek rondom de vraag in hoeverre zij hierin een rol kunnen hebben.
8. In onze jaarrapportage 2019 spraken wij over *dappere organisaties*: organisaties die net een stapje meer zetten en vaak ook net wat meer durven. We hadden ons voorgenomen tot een systeem van maatwerk vouchers te komen waarmee voor heel erg vastgelopen vragen uiteindelijk vragen van kinderen snel zou kunnen worden beantwoord. Deze maatwerk vouchers zouden in onze dromen gekoppeld worden aan dappere organisaties. Helaas bleek hierin de realiteit weerbarstiger dan onze dromen. Eerlijk is eerlijk, we waren licht naïef en te positief over deze denkrichting. Het heeft tot diep in 2020 geduurd voordat we deze denkrichting los konden laten, maar uiteindelijk hebben we dat toch moeten doen. We zijn blij te zien dat deze denkrichting bij de expertisecentra op een iets andere manier toch ook vorm lijkt te krijgen. Het komende jaar hopen we hen, en de expertteams, nog meer te ondersteunen in het steeds eenvoudiger organiseren van maatwerk.

5. Ten slotte

Zoals gesteld is deze rapportage geen verantwoordingsrapportage. We hebben jou als lezer mee willen nemen in datgene wat wij zien gebeuren in de vastgelopen vragen die bij ons komen. Ons doel daarbij is dat jij jezelf de vraag gaat stellen of dit ook het beeld is wat jij hebt. Misschien zie jij oorzaken van vastgelopen vragen heel anders en vind je helemaal niet dat houding en gedrag daarbij een cruciale rol speelt. Dat mag. Sterker nog, fijn! En als je oplossingsrichtingen ziet voor bijvoorbeeld trauma die wij hier niet noemen? Laat het weten. Laat je mening maar horen zodat we samen op zoek kunnen naar de sleutels om de zorg voor kinderen elke dag beter te maken.

Wij denken dat we enkele van de ingrediënten ‘voor beter’ in deze jaarrapportage hebben benoemd. Het is aan ons allemaal om erop verder te gaan. Eind dit jaar kijken we een laatste keer terug en zou het

zomaar zo kunnen zijn dat er nieuwe ingrediënten bij zijn gekomen of dat ingrediënten toch niet zo cruciaal bleken. Hier ligt namelijk de crux voor verandering: in doen, in evalueren, kijken waar dat wat niet goed loopt verbeterd kan worden en in bijstellen waar nodig om vervolgens weer te doen. Dat geldt voor ieder van ons werkzaam in dit veld en voor ons gezamenlijk. Door deze leerloops op elk niveau aan elkaar te verbinden komen we samen tot een lerend jeugdstelsel (zie afbeelding hiernaast).

Zo ziet de rest van dit jaar er ook voor ons uit: we blijven doen, evalueren en stellen bij. Dit jaar breiden we de evaluaties uit (met een meer expliciete evaluatie van onszelf.) We laten de

ouders en kinderen die wij tegen zijn gekomen in de ruim twee jaar dat we dan actief zijn geweest vertellen wat echt helpend is geweest voor hen, wat ze gemist hebben, wat anders had gekund. Al deze ingrediënten zullen we met jullie delen zodat de komende jaren onze agenda's vooral door lessen van ouders en jongeren wordt geïnspireerd (onze manier van werken evalueren.) We kunnen onze werkwijze daarop vervolgens niet meer bijstellen, maar denken dat hieruit ook weer ingrediënten zullen komen voor het doen in de komende jaren.

Zin gekregen om zelf mee te doen, te evalueren en bij te stellen? Wij gebruiken voor onze eigen evaluaties onderstaande stappen. Door evaluatiedata aan monitoringsdata te koppelen en hierop te reflecteren komen we vervolgens tot signalen. Lees meer hierover in [het hoofdstuk Signaleren](#) van het werkboek Jeugdhulp. Wie weet heb je er iets aan.

